

*Neturėkite kuklių ambicijų –
jas įgyvendinti ne ką lengviau nei didelės.*

„Jie nežinojo, kad tai neįmanoma, todėl tai padarė.“

Mark Twain

„Poetas nekreipia dėmesio į tikrovę: tas svajotojas
skaičiuoja žvaigždes ir netgi jas įsivaizduoja.“

Giacomo Bardi

„Įgyvendinti savo svajones mums trukdo ne tai,
kokie esame, o tai, kokie manome nesą.“

Paul-Émile Victor

3 scena

„Bazili, tavo prekės galėtų būti išdėstytos geriau...“ – burb-
telėjau sau, kaip visada, trokšdamas, kad viskas būtų tobula. Jau
daug valandų krapščiausi krautuvėlėje, vis ką nors pataisyda-
mas. Tiesą sakant, laiko turėjau sočiai. Nelengva jau pačią pir-
mą dieną privilioti daug klientų. Tai normalu. Kol kas žmonės
tik atkreipdavo dėmesį. Eidami pro šalį trumpai stabtelėdavo
prie vitrinos, nustebę žiūrėdavo.

Kai prieš pusmetį atsikėliau į Mon Pibiu, jaučiausi iš tik-
rųjų grįžęs prie savo šaknų. Mon Pibiu... Miesto pavadinimas
ir šiandien man kelia šypseną. Ligi šiol prisimenu, kaip dik-
tuodama mūsų adresą mama nepaprastai rimtai patikslindavo:
„Mon Pibiu, „p“, o ne „b“ ir „i“ trumpoji, o ne „y“ ilgoji.“ Taip,
kraštietis grįžo namo. Nusipirkęs bilietą į vieną pusę. Grįžtu
netekęs savo praeities – nužudytas žmogus, kuris dar laikosi
ant kojų. Žmogus, kuris turėjo viską, bet sugebėjo prarasti savo
esmę. Kaip tik to čia ir atvykau – ieškoti esmės. Vėl pradėti
nuo nulio, apėmus kūrybiniam įkarščiui, įgyvendinti prasmin-
gą sumanymą ir taip sukurti save iš naujo. Atgimti iš pelenų.
Jau pakaks karštligiškai ir egocentiškai vaikytis pinigų bei
šlovės. Tetroškau ramybės ir paprastų džiaugsmų. Aš ne šiaip
atidariau krautuvėlę – pradėjau naują gyvenimo būdą. Tyresnį.

Autentiškesnį. Mano išradimai kursto vaizduotę, kūrybiškumą, skatina mąstyti drąsiau. Praktinės naudos iš jų nėra... Kaip tik tai man ir patinka. Ant durų dailiu kursyvu užrašiau: *Provokuojamų daiktų krautuvėlė*.

Puikiai suvokiau, kad pradėti tokį verslą Mon Pibiu labai rizikinga. Tačiau, Dievas mato, myliu šį gražų Prancūzijos miestą ir jo penkiasdešimt tūkstančių gyventojų, kurie didžiuojasi išsaugoję dalį šlovingų praeities papročių... Vis dėlto, reikia pripažinti, miestas negarsėja kaip avangardo platforma. Todėl krautuvėlė didžiojoje prekybinėje gatvėje, kur gausu tradicinių parduotuvių, ko gero, smarkiai išsiskiria iš aplinkos.

Žinojau, kad iš pradžių mano konceptuali parduotuvė žmones trikdys. Bet pasitikėjau savimi. Ir labai džiaugiasi, kad padėsiu įrodyti, jog išradingumas klesti ne vien metropoliuose.

Nesvarbu, kad iš pradžių vietiniai jausis suglumę. To ir siekiau – kad jie nustebtų, kad nebeatsispyrę smalsumui peržengtų krautuvėlės slenkstį ir atrastų mano pasaulį. Lauke pakabinau seną kaldintos geležies iškabą, prie jos pritvirtinau iš tolo matomą savo logotipą. Jis apskritas, o centre labai stilizuotai pavaizduotas zebra su taškais vietoj dryžių. Sukau galvą, koks piešinys grafiškai perteiktų netipiškumo idėją. Pamaniau, kad dėl savo nepaprastų dryžių zebra – vienas grafiškiausių gyvūnų. Tačiau dryžiai nieko nenustebins. Užtat taškuotas zebra it koks avinas penkiomis kojomis, mano nuomone, išskirtinesnis. Lygiai taip pat sumaniau krautuvėlės interjerą įrengti šiuolaikiniu stiliumi – mano supratimu, tai linksmas ir pribloškiamas įvairių stilių mišinys. Todėl išoriškai krautuvėlė atrodė labai šiuolaikiškai, o viduje – netikėtas vintažas, tarsi kokiam meninko lofte. Mano nuomone, toks kontrastas būtinas! Pirmiausia – juodo medžio fasadas, šiuolaikiška santūri ir elegantiška

estetika, kurią labai mėgau: išgrynintos linijos, elegantiškos baltos mažosios raidės visada madingomis nevienodo storio linijomis – elzevyro šriftas tipografijoje yra tas pats, kas maža juoda suknelė mados pasaulyje. Didžiosios vitrinos priekyje išdėliojau svarbiausius kūrinius, o gilumoje buvo matyti vidus: įvairios erdvės, kuriose nelyginant papuošalų dėžutėse buvo demonstruojami kiekvienos linijos – ir ribotos serijos – daiktai, pabrėžiant jų poetiškumą, paslaptinę ar provokuojamą pobūdį. Viena siena – plytų, kita balta, trečia juoda, o ant pusaukščio – mano kabinetas ir sykiu dirbtuvė, į kurią patekdavau sraigtiniais plieno laiptais. Visa priekinė krautuvėlės dalis skendėjo šviesoje, nes siena buvo stiklinė, o lubos neįtikėtina aukštos.

Lankytojai galės vaikštinėti tarp lentynų lyg parodoje ir panorėję stabtelėti ties sudominusiais išradimais. Bet čia tikrai ne meno galerija. „Taškuoto zebro krautuvėlė“ – tai vieta, kurioje ne tik apžiūrinėjama, bet ir gyvenama. Čia galima užėiti, stebėtis, džiaugtis, prisėsti, užkrimsti, pasiurbčioti, paplepėti...

Ši krautuvėlė – smalsumo šventovė, kurioje nebūtina kalbėti pašnibždom.

Aš netgi įrengiau jaukų ir svetingą arbatos kampelį su retro stiliaus baldais. Apie jį skelbė dažyto metalo iškaba, kurioje užrašyta ne *Home sweet home*, o *Shop sweet shop*.

Dabar rudens pradžia, jau vakarėjo. Priėjau prie vitrinos pasigrožėti kaldintos geležies iškaba su savo zebro – ji lengvai siūbavo nuo vėjo. Širdį užliejo pasididžiavimas.

Staiga suskambo prie įėjimo kabantis vėjo varpelis. Vidun įžengė aukštas vaikinai. Kiek jam galėtų būti? Penkiolika, šešiolika metų?

– Labas vakaras! Prašom užėiti!

Mano nuoširdus entuziazmas atsitrenkė į jo mestą žvilgsnį. Pasitraukiau į šalį, kad jis galėtų laisvai ir neskubėdamas apsižvalgyti. Apsimečiau, kad kažką tvarkau, o iš tikrųjų akies krašteliu jį stebėjau.

Atkreipiau dėmesį į juodais dažais ištepliotą palatą. Ir dažų dėmes ant pirštų. Ant galvos užsismaukęs raudoną gobtuvą jis atrodė lyg koks maištininkas, pasirengęs paskelbti apie sukilimą – nors turbūt jautėsi ne taip tvirtai, kaip atrodė. Slapčia apžiūrinėjau jo apvalų veidą – nosies pertvara truputį kreivoka, bet bruožai taisyklingi, – juodas žibančias akis, kurios tarsi kažko vengė, kruopščiai pakirptų tamsiai rudų plaukų šukuoseną, kuri nederėjo prie netvarkingos aprangos. Jo kartos vaikinams stilių ir įvaizdį diktuoja mada: dažniausiai plaukai nukerpami nuolaidžiai, iš šonų labai trumpai, viršugalvyje paliekant ilgesnius, o sklastymas paženklinamas kirpimo mašinėle išskusta linija.

Šyptelėjau išvydęs tokią standartinę šukuoseną ir prisiminiau savo paties išgyventus paradoksus: kaip priklausyti grupei ir sykiu atrasti savitumą?

Paauglys priėjo prie pirmo lentynų stendo, kuriame karaliavo mano vaikystės vorai. Naujos kartos *SpiderTrick*. Jis pabandė suprasti, kaip jie veikia. Susinervino. Aš nesikišau. Jei parodysiu, sugadinsiu atradimo malonumą. Vaikinas perskaitė informacinę kortelę, kurioje atskleidžiamos mano mechaninių vorų paslaptys. Dabar jam paaiškėjo, kaip veikia judesio daviklis ir akceleratorius, dėl kurio voras skuodžia šalin, kai tik priartėja jį griebti ketinanti ranka. Santūriai nusišypsojęs paauglys pakartojo judesį dar du tris kartus.

Jaučiausi taip, lyg būčiau įveikęs pirmąjį atrankos turą, vertinamas reiklios komisijos.

Vaikino išraiška vėl tapo nepatikli. Jis tęsė savo tyrinėjimus – pasuko prie mąstyti skatinančių daiktų. Sustojo prie mano „konservų skardinių protui atverti“.

Ant pirmos užrašyta: „Sardinių skardinėse svajonės neuauga.“ Viduje išrikiuotos keturios spalvotos medinės sardinės. Ant kiekvienos užrašyti du priešingos reikšmės žodžiai, skatinantys susimąstyti apie tai, kaip norėtumėte gyventi: „Kilniaširdis ar menkadvasis?“, „Konstruktyvus ar kritikuojantis?“, „Narsus ar baimingas?“, „Valingas ar pasyvus?“.

Paauglys pasikrapštė pakaušį. Galėjau prisiekti – jo smegeninė virte virė.

Viduje dziūgavau. Vaikinas paėmė kitą skardinę – mačiau, kaip kruta jo lūpos skaitant: „Politizuoti konservai.“ Jis krūptelėjo, kai atidarius skardinę išsoko prie spyruoklės pritvirtinta kortelė su užrašu: „Konservatoriškoms idėjoms – ne!“ Atsigręžęs į mane paauglys pašaipiai mestelėjo:

– Iš šių skardinių jokios naudos!

Jo reakcija mane pralinksmino:

– Iš tikrųjų, praktiniu požiūriu jos nenaudingos. Bet ar tikrai nėra naudos iš daikto, kuris tave priverčia susimąstyti ar bent jau nusišypsoti?

Vaikinas prisimerkė, tiriamai į mane žiūrėdamas. Jau ketino dar ką nors drėbtelėti, bet nurijo žodžius ir apsimetė susidomėjęs vintažine „Heinz“ keptų pupelių skardine, ant kurios buvo užrašytas Obamos šūkis: *Yes, we can!* Supratus mintį – juk *can* anglų kalboje reiškia ne tik „galėti“, bet ir „skardinę“, – jo veidas nušvito.

– Čia tai gerai sugalvota!

Nusišypsėjau.

– Gal nori, kad daugiau papasakočiau apie krautuvėlę? – pamėginau laimę.

– Ne, ačiū. Tik apsidairysiu.

Vaikinas greitai praėjo pro lempą, ant kurios pagrindo švietė užrašas „Svajonės suteikia prasmės“, ir stabtelėjo ties smėlio laikrodžiu.

– O kas čia?

– Čia laikrodis „Laiko gija“. Matai, iš viso yra dvylika smėlio laikrodžių, sustatytų dviem eilėmis. Kiekvieniame smėlis išbyra per valandą. Todėl iškart gali žinoti, kelinta valanda... Bet pirmiausia čia gražus daikčiukas, kuris primena apie bėgančio laiko vertę.

– Neblogai...

Laikrodis jam patiko.

– Kiek kainuoja?

– Aštuoniasdešimt devynis eurus.

– Nepigiai...

Paauglys padėjo laikrodį į vietą. Tada jo žvilgsnis užkliuvo už juodų rėmelių, kabančių ant sienos. Juose... ničnieko. Suraukęs antakius vaikinas atsigrėžė į mane klausiamu žvilgsniu.

– O šito tai nesuprantu! Juk čia nieko nėra!

– Būtent, – nusišypsojau. – Čia yra „niekas“. Manyk, kad čia konceptualusis menas. Objektas skatina tave pamąstyti apie nieko naudą. Rėmeliai tušti. Metaforiškai kalbant, tai būdas žiūrovui pasakyti, kad verta gyvenime palikti vietos ir tuštumai, nesistengiant jos kuo nors užpildyti. Tai laikas, per kurį galima svajoti, tiesiog būti... Nieko neveikti! Pavyzdžiui, tik sėdėti ir jaustis gyvam. Būti atviram dabarties akimirakai. Įsivaizduok kokį nors muzikos kūrinį, kuriame nėra jokios pauzės, jokios tylos. Būtų nepakenčiama kakofonija! O juk kiek žmonių šiais laikais savo gyvenimą užpildo visokiomis veiklomis, bruzdesiu, pastangomis žūtibūt ką nors nuveikti! Viskas vyksta per greitai, lenktniaujame su laiku, žmonės nori „turėti laiko“ taip kaip

pinigų – pernelyg nesivargindami. Tačiau į laiką reikia įsiklausyti kaip į tylą. Jis įgyja pavidalą tik tuomet, jei leidžiame sau stebėti jo buvimą. Kitaip jis išbyra pro pirštus.

Ir žaismingai pridūriau:

– Gal tai ir niekas, bet jis keičia... viską!

Mačiau, kad vaikiną supranta. Man dėl to buvo džiugu. Jis jau žiojosi kažką sakyti, bet suskambo telefonas. Paauglys puolė karštligiškai naršyti po kišenes jo ieškodamas ir kelis kartus nusikeikė. Akivaizdu, jo kažkas laukia. Jis nebaigs apžiūrėti krautuvėlės. Gaila – netrukus būtų atradęs pačius gražiausius mano kūrinus. Gal kitą sykį.

Sujaudintas, kad ūgtelėjusiam paaugliui patiko mano krautuvėlės dvasia, žiūrėjau, kaip jis išeina. O kalbant apie tą mechaninį vorą, kurį jis įsikišo į kišenę, – apsimėsiu, kad nieko nemačiau.

4 scena

Šis rytas Džulijai buvo toks pat kaip kiti: įprasti veiksmai, įprastas tempas. Ji rengėsi išeiti ir nuo prieškambaryje stovinčio tamsaus medžio staliuko pagriebė raktų ryšulį. Prieš išeidama nesusilaikiusi žvilgtelėjo į veidrodį. Akių kampučiuose pastebėjo dvi raukšleles. Kažin ar ji vis dar patraukli? Džulija apžiūrinėjo savo aukštus skruostikaulius, vaiskią odą, putas lūpas, juodu tušu padažytas ilgas blakstienas, gražiai paryškinančias mėlynas akis. Žemai ant kaklo tamsuojantis apgamėlis, panašus į juodos taftos muselą, bylojo, kad po santūria išvaizda slypi aistringas temperamentas. Taip, ji dar turi kuo pasigirti.

– Einu! – šūktelėjo sūnui.

Iš kambario atsklido murmesys. Ji puikiai žinojo, kad jis dar nesusiroošęs. *Ir vėl pavėluos į mokyklą*, susierzinusi pagalvojo.

Kiek tik Džulija prisiminė, sūnui visada sunkiai sekėsi laikytis taisyklių, nurodymų, nustatytos tvarkos. Kiek daug kantrybės reikėjo visus tuos metus stengiantis padėti jam prisitaikyti prie švietimo sistemos ir padaryti neįmanoma – kvadratą įsprausti į apskritimą. Jaunesnėse klasėse tai, kad jis nepritampa prie sistemos, dar ne taip krito į akis. Tuo metu jos berniukas puikiai mokėjo naudotis savo gabumais ir išsisukdavo beveik nedėdamas pastangų. Deja, vyresnėse klasėse tokia apgaulė

nebegelbėjo. Sūnui patiriant vieną nesėkmę po kitos, teko pažvelgti tiesai į akis: Artūras nesugeba mokytis. Mokykla pamažu tapo tikra kančia. O jūdviejų santykiai pasidarė nepaprastai įtempti ir labiau priminė karą. Bet kurią akimirką grėsė sprogimas... Reikia pripažinti, skyrybos su Artūro tėvu padėties nė kiek nepagerino. Gal jos buvęs vyras bėgo nuo atsakomybės auklėti netipinį vaiką, kurio neįmanoma suvaldyti?

Džulija žingsniavo paskendusį niūriose mintyse ir riktelėjo, kai jos vos nepartrenkė automobilis. Vairuotojas ėmė ją koneveikti, ji puolė atsiprašinėti. Matyt, tokia išsiblaškiusi tapo dėl streso ir neaiškaus susierzinimo, kuris ją apėmęs nuo pat ryto ir vis stiprėja.

Vos iškėlusi koją iš lovos Džulija pasijuto pavargusi. Pastaruoju metu ją nuolat kamavo nuovargis. Kiūtindama prie išsvajoto kavos aparato ji užkliuvo už ne vietoje besivoliojančių Artūro sportbačių (savaiame suprantama, sūnus juos nusišpyrė neatrišęs raištelių), paskui už jo kuprinės (neatsegtos nuo vakar vakaro), tada už jo netvarkingai numestų kojinių (turbūt artimiausiu metu, per didįjį pavasarinį tvarkymąsi, kokioje nors netikėtoje vietoje atras keletą skirtingų porų kojinių) ir galiausiai už paties Artūro – metro aštuoniasdešimties centimetrų. Šis kimiai suniurzgėjo – matyt, pasisveikino – ir trumpai pakštelėjo į skruostą, nesiliaudamas klausytis visu garsu ausinėse plyšujančio repo. Kai muzika tokia garsi, čia jau nebe ausinės, o klausos implantai...

Džulija paskutinę akimirką spėjo į autobusą. Važiuojant staiga apėmė noras sūnui parašyti virtualų laišką, išlieti širdį, pernelyg dažnai besiblaškančią tarp meilės ir susierzinimo. Gal vaiko paauglystės laikotarpiu tai normalu? Žodžiai galvoje skriete skriejo, kaip ir vaizdai už lango.